P.4,4

Logika dla medyków
1921/2
Logika dla medyków
II trym. 1925/26

Tekst w jęz. Polskim, stron 5, 7 dwustronnych, kart 8, wszystko luźne, pismo maszynowe jednostronne, formatu 21 x 17 cm.
Razem k. 16

Petrycy 1
Pierwsze
[illegible]

Logika dla medyków.

I. wykład 15. I. 1921.

Analogon Fizyka, Biologia dla medyków. Podobnie Logika medycyny. /: Biegański:/. - To z logiki codla medy,ów ważne. Ale jakiegorodzaju nauką lub grupą nauk medycyna? Dwojakie nauki 'dedukcyjne i indukcyjne albo apriotryczne i emporiczyne/: aposteryoryczne. Pierwse nie oparte na oświadczeniu, drugie oparte na doświadczeniu. Ale oparte, to przenoścta. Tu dwie kwestye: A. Skąd czerpią pojęcia te nauki? Locke wykazał, że z doświadczenia. Ono zewnęrzne i wewnętrzne. - Zwalczyły naukę o pojęciach wrodzonych. - Ale druga kwestya: Każda nauka dąży do uogólnień. One życiowo o wiele ważniejsze od sądów jednostkowych. Praktycnie i naukowo. Przykłady uogólnień w naukach empirycznych - są oparte na dawniejszem doświadczeniu. Ale są inne uogólnienia, inne sądy ogólne.

II. wykład 22. stycznia, 1921.

Mianowicie sądy w matematyce /: i logice :/ Są pewne. Podstawą nie doświadczenie, lecz definicye i aksyomaty czyli pewniki. . Sądy ogólne na doświadczeniuoparte natomiast tylko prawdopdobne. ~~P§§§§§§§§§§§§§§§~~ Pewność w znaczeniu logicznem i praktycznem. Ogromne znaczenie tych ugólnień dośiadczeniem zdobytych wynika z faktu, że póki ~~go~~ ich niema i często obok ~~niego~~ nich istnieje pewień surogat, t.zw. exsepctatio scasuum similium.Oparta na kojrzeniu. To

230 925·45
153 504 02

77 421·43

168 608·19
157 846 92

10 761·27

70 543·55

59 782·28

104 149 60
76 187 60

27 962·00

2663·
1325

1338

jednak nauce nie wystarcza. Możebyć przypadkowy zbieg okolcności. Daltego musi on dowodzić, sprawę racyonalizować. - Mówiąc zresztą o prawdopodobieństwie jako cechy ugólnień nauk empirycnych pamiętać trzeba że i ich sądy jednostkowe mają - z wyjątkiem jednym - charakter sądów prawdopodobnych tylko. Cokolwiek nam okazują zmysły, wszelkie fakty doświadczenia zmysłowego tylko prawdopodobne.

III. wykład 29. stycznia, 1921.

Fakty doświadczenka wewnętrznego stwierdzone wintrospekcyi, nie podlegają zakwestyonowaniu.- Znajomość faktów jest niezmiernie ważne w naykacg empirycznych- dokładna znajomoś faktów. A tak samo rzeczy /: /: n.p. wątroby, tkanki etc!/. Zyskuje się ją przez obswerwacyę, gdy chodzi oafakty, i przez oglądanie, gdy chodzi o rzeczy. Niezawsze warunki wsród których obserwujemy i oglądamy są dogodne dosyć - wtedy wywołujemy fakty dowolnie, w warunkach w pewnych granicach dowolne stworzonych i to jest eksperyment; tak samo możemy ugogodnić sobie ogkądanie przez odpowiedni psreparowanie rzeczy, posługując się nafdto przyrządami ułtwiajjącemi i umożebniającem ogądanie / mirkskop, teleskop etc:/. - Ale nie wszystkie nauki mogą fakty obserwować, rzecy oglądać. Nauki emporyzne w ścznaczeniu i nau,i historyczne. Te drugie mają dane pene dokumenty /: żró-

dła, na podstai których fakty /: może i rzeczy:/ rekonstruują. Nauki historycznet akże wśród przyrdniczych, n.p. geologia, paleontologia. Ale i pozatem n.p. w jaki sposób został oddany strzał, z którego powstała rana postrzałowa w leżącej przedemną czaszce? Na podstawie wyglądu rany muszę rekonstruowwać. Jak się to robi i na jakiej podsatawie? To na przyszły raz.

IV. wykład. 5. lutego, 1921.

Rdkapitulacya. Następnie: Na jakiej podsatwie rekonstruujemy fakty i rzeczy Przykłady: Z pokładu lawy rekonsrukcya wybichi wulkanu. Ze słupów granicznyh rekonstrukcya wygranej bitwu. Z ran postrzałowej rekostrukcya oddani strzału. Nicią przewodnią związek przyczynowy. Dokument w najszrszem znaczeniu w tych przykładach skutkiem, z niego rekonstruujemy przyczynę. Zarówno, gdy chodzi o fakty jak gdy chdzi o rzeczy. - Ale ta rekonsrukcya narażona na dwa źródła błądów. Po pierwsze zeskutku nie podobna rekonsruować zwykle wszystkich szczegółów przyczyny. Po drugie "ten sam" skutek możd mićeróżne przyczyny. Srąd widać, jak ważną rzeczą znać dokładni związki przyczh owe. Tem baidziej, że nietylko do rekonstrukcyi faktów minionych i niepowrotnych lecz także do"rekonsurkcyi" faktów teraźniejsych ale o bserwacyi niedostępnych /: auskultacya !:/ i do przewidywania faktów przyxzłych namsłuży. - I jeszcze jeden powód ważny , d ótego musimy po-

znawać ziązki przyczynowe. To na przyszły raz.

12.

Wykład V. Dnia 3. lutego 1921.

Rekapitalcya. Poznając ziązki przyczyonowe poznajemy obok faktów także rządzące niemi prawa. One są ową właściąw podstawą wspomnianej rekonstrukcyi. Są sądami ogólnemi. Srąd ważność związku przyczynowego. Czemże on jest? Stałem następstwem. Ale to nieprawda. Dzień i noc. - Związek konieczności. Po przyczynie skutek musi nastąpić. Jeśli coś jest, musiała być przyczyna. Fakt X jesy przyczyną Y-onu, jeżeli z chwilą zaisynienia faktu X. musi zaistnie fakt Y. Przyczyna całkowita czyli wystarczająca. Przyczyny częściowe czyli warunki. Przycyna ostateczne jest ostatnm w czasie się przyłącxającym warunkiem, kompletującym przyczynę całkowitą. Warunki są nieodzowne i razem wystarczające do powstania skutku. Zatem Przyczynowy związek I. związek koniecznie, II. stosunek następstwaIII. między faktami §§§§

VI. wykład, piątek 18. lutego, 1921.

Rekapitulacya. Dalej: W doświadczniu tylko post hoc, nigdy propter hoc. Zasługi Hume'a . Więc potrzeba rozumowania, by stwierdzić związki przyczynowe albo raczej uczynić prawdpodobnem ich domyślanie się. Różne metody rozumowania przyczynowego. Metoda zgodności. Metoda różnicy.

VII. wykład. piątek, 25. lutego, 1921.

Metoda §§§§§§ zmian towarzyszących. Logiczne znaczenie tych metod, ich logiczna dokonałość ze względu na pojęcie przyczynowości. Zarazem trudności w praktycznem zastosowaniu. Technika tego zastosowania. /: tenykład według dotyczących ustępów zIgique Rabiera :/.

VIII. wykład xobota.5. marca 1921.

Omawianie mtody zdobyczą logiki nowej. Novum organon w przeciwieństwie do Arystoteoesa. John Stuart Mill. - Dedukcya-indukcya. To nieścisłe. Zwykłe kreślenie. Scisłe okrślnie dedukcyi. Dlej wnioskowania. Dobieranie sądów vnikających z innych . Materyalna prawda, formalna popawność czyli pawidłowś Dedukcyi przeciwstawia się redukcya. Analogoh z dziaaniami matematycznemi. Specyaony przypaek redukcyi indukcya, o czem §§§§§§ n drugi raz.

IX. wykład, 17. marca, 1921.

Dedukcya- §§§§§redukcya. Podawano przykłady redukcyi z życia potocznego i z myślenia naukowego. Zwrócono uwagę na dwie rzeczy: Wyniki redukcyi są zawsze tylko mniej lub więcej prawdopodobne - wyjąwsy pewne redukcye w zakresi matematyki /: odejmowanie etc :/. Redukcya wymaga pomysłowości, kombinatoryki, pewnej naukowej fantazyi.

X. Wykład 2. kwietnia, 1921.

Indukcya jako szczegółowy wypadek redukcyi. - Stosunek nauk przyrodniczych do humanistycznych. Wartość życiowa, waryość poznawcza. Badania lekarskie muszą obok świata fizycznego uwzględniać także świat psychiczny. Stąd muszą być wolne od jednostronności.

Loeiken dla nauczyk.

IX. wykład, 1 - marca, 1921.

Redukcya - redukcyaimaginarna. Rodzaje przekształcenia redukcyi z zwoju potrzebnego i z wysiania rdzikowego. Zwyczajne tworzenie redukcyi na dwie rzędy: wyniki redukcyi są zawsze tylko mniej lub więcej prawdopodobne - względny pomiar redukcyi w zakresie matematyki: odchylenie etc. X. Redukcya wyższa poły-słowości, kombinatoryki, pewnej naukowej fantazyi.

X. Wykład 2. kwietnia, 1921.

Redukcya jako szczególowy wydział redukcyi. - Sto-urok nauk przyrodniczych do innych wyższych. Metoda zadowa, wzrosło poznawczo. Redukcyi lekarskie muszą obok siebie żywego uwzględniać także świat psychiczny. Stąd muszą być wolne od jednostronności.

Logika dla medyków 1921/2.

I. Sobota, 21. stycznia, 1922.

Medycyna i filozofia, Galenus. Petrycy. Kramsztyk, Biernacki, Biegański, Szumowski. – Uświadomienie filozoficzne w przeciwstawieniu do rzemieślniczej i bezmyślnej na rutynie opartej roboty. – Więc co to medycyna? Zbiór nauk. Nauki dwojakie, teoretyczne i praktyczne. Wyjaśnienie tej różnicy. Medycyna obejmuje pewne teoretyczne i pewne praktyczne nauki. – I Logika może być traktowana jako teoretyczna i jako praktyczna nauka. Sąd – myślenie. Nauka o stosunkach logicznych między sądami i o trafnem myśleniu. Sąd w innych naukach – główna treść nauki. Sąd jako twierdzenie i przeczenie, będące prawdziwe albo mylne. Myśleć o i myśleć że. – Jeszcze drugi punkt widzenia ważny przy podziale nauk: podstawa składających się na nie sądów. To na przyszły raz.

II. Sobota, 28. stycznia, 1922.

Rekapitulacya. – Podział nauk opartych na doświadczeniu i nie opartach na doświadczeniu. Wyraz doświadczenie w zaczeniach dwuch używany, stąd dwznaczność empiryczny i experymentalny. Co znacz oparty na doświadczeniu? Platońska teorya anamnezy. Stanowsiko Locke'a. Przykłady. Pojęcie Boga, substancyi. Nauki na doświadczeniu oparte, to

zakce, które w celu uzasadnoniu swych twcerdzeń odwołują si, do doświadczenia, do faktów. Przykłady t chemii, fiyzologii. - Nigdy nie są pewne ostateczności swach rezultatów. Nawet Newton. Więc tylko prawdopodobieństwo, niema absolutnej pewności. Natomiast Matematyka i Logika. Nie operują faktami i do nich, do doświadczenia si, nie odwołują. Definicye i aksycmaty i dedukcya z nich. Tu absolutna pewność, Lecz że wszyscy ludzie są śmiertelni, to tylko olbrzymie prawdopodobieństwo.

III. Sobota. 4. lutego, 1922.

Rekapitulacya. w Naukach empirycznych dwa rodzaje twierdzeń. Jednostkowe i ogólne. Doniosłość jednostkowych, jeszcze większa doniosłość ogólnych. Pozwalają przewidywać. Biologiczna doniosłość przewidywania. Potrzebne każej istocie żyjącej. Stąd exspectatio casuum similium. Dzieci i zwierzęta. Instynkt. - Ale nie tylko przewidywać trzeba, lecz także rekonstruować przeszłość . W praktyce i w nauce. Więc w dwuch kierunkach wychodzi się poza bezpośrednie doświadczenie: wprzód i wstecz. To możliwe dzięki sądom ogólnym. Ale tylko wtedy coś warte, gdy te sądy są doskonale uzasadnione. Więc jak się to czyni? To na następny raz.

IV. Sobota, 11. lutego, 1922.

W każdej zatem nauce empirycznej sądy ogólne i jednostkowe. Jednostkowe tyczą się tego co hicet nunc. Tem albo zjawisko albo rzecz. Trzeba je dokładnie poznawać. Ku temu służy obserwacya i oglądanie. Deginicya. Wydoskonaleniem obserwacyi eksperyment, oglądania preparowanie. Baczyć trzeba, by oddzielić to, co obserwujemy i oglądamy istotnie, od tego do do tego dodajemy. Temu oddzieleniu nie sprzyja mowa, mieszając jedno z drugiem. "Widzę rzecz słodką". "Widziałem Twego ojca". "Czyste doświadczenie". Alekwestya trudna i sporna. - Znajomość faktów i rzeczy "danych nam" nam nie wystarcza. Wychodzimy poza nie. Albowiem pragniemy przewidywać, rekonstruować i konstruować. To ostatnie /: O ile chodzi o rzeczy współczesne obserwacyi albo oglądaniu, lecz im niedostępne. /: N.p. lekarz, domyślający się stanu płuc z tego co słyszy przy auskultacyi i perkusyi :/. Drogą wiodącą do faktów i rzeczy domyślnych są uogólnienia, prawa. Jak dochodzimy do praw ? To na następny raz.

V. Sobota, 18. lutego, 1922.

Pojęcie prawa przyrody. Przenośnia wyrazu "prawo". Stałe związki. Prawa stałego współistnienia i stałego następstwa. Stałość suponuje konieczność To pojęcie jest względne. Definicya. Konieczność w matematyce i logice.

Konieczność w naukach empirycznych: tyczy się faktów, tyczy się ich następstwa w czasie, Koniedzność współistnienia sprowadza się do koniecznego następstwa. Taki konieczyn związek, to związek przyczynowy. Pojęcie przyczyny i skutku. Przyczna całkowita, przycyny częściowe, obejmujące warunki i przyczynę ostateczną. - Z pojęciem związku przyczynowego łączy się także t.zw zasad powszechnej przyczynowości czyli determinacyi. To źródłem licznych daleko sięgających zagadnień. Kwestya wolności woli. Kwestya nieskończonego ~~od początku~~ bez początku łańcuaha przyczyn i skutków czy też istnienia jakiegoś początku świata. /: absolut, primus motor :/. Ale to nie nasz przedmiot. Nas obchodzi, jak dochodzimy do stwierdzania związków przyczynowych.

Vi. Sobota, 25. lutego, 1922.

Rekapitulacya przewodnich myśli poprzednich dwu wykładów. ~~Sprawki~~ Związek przyczynowy nie jest dany w doświadczeniu. Zasługi Hume a . Jaką drogą dochodzimy do tego, co nie jest dane w doświadczeniu /: pamięć i fantazya tu nie wxhodzą w grę:/.? Rozumowaniem. Co to ? Stosunek logiczn między sądami. Cztery kombinacyw Pojęcie rozumowania. Porównanie z porównaniem. Prawdziwość materyalna sądów, o których rozumujemy, i prawdziwość formalna ro-

zumowania. W Logice mówi się zwykle o wnioskowaniu i dowodzeniu. Stosnek do rozumowania poprzez dedukowanie i redukowanie. Co to jest dedukowanie? Powiedziałem na tym wykładzie, że dobieranie sądu drugiego do pierwszego i stwierdzenie logicznego stosunku między dobranym a pierwotnym. Następny wykład należy rozpocząć wobec tego od wyłuszczenia stosunku racji do następstwa i na tem tle lepiej wyjaśnić dedukowanie a potem przejść do redukowania i następnie do wnioskowania i dowodzenia.

VII. Sobota, 4. marca, 1922.

Stosunek racyi do następstwa. Szczegółowe wyjaśnienie. ~~Prawdziwość/Formal~~ Wnioskowanie. Dedukcya. Z jednej, z więcej przedłanek. Prawdziwość materyalna i poprawność formalna. Zapowiedź redukcyi.

VIII. Sobota 11. marca, 1922.

Całkiem kursorycznie: Redukcya, zastosowanie jej w metodzie zgodności, reszty i zmian towarzyszących. Zakończenie., bo 11. III. koniec II. trymestru.

Logika dla medyków. 1925/6. II. trym. 8 1

I. 16. stycznia 1926.

Filozofia i medycyna. Związek rzeczowy /: życie śmierć:/ i historyczny Pertrycy.
Empedkoles, Galenus, Sextus Empiricus. Logika teorya poznania a medycyna: według wypisków ~~w~~ z Biegańskiego Logika medycyny.- Uświadomiona, świadoma metody robota i robota na rutynie oparta. Myślenie również czynnością. I ono może być oparte na rutynie albo połączone z refklesyą. To uświadomienie myślenia naukowego jest rzecą logiki.- A logika dla medyków, to zastosowanie tego uświadominie do myślenia, którem posługuje ię lekarz.

II. 23. stycznia, 1926.

Logika może być traktowana teoretycznie i praktycznie. Teoretycznie jest ona nauką o stosunkach logicznych między sądami. Wyjaśnienie na przykładach. ~~Sła~~ Wyjaśnienie nazwy logiki formalnej. Praktyczna objemuje szersze kręgi. Obok niej jeszcze teorya poznania wchodzi w grę, gdy mowa o poznaniu lekarskiem. - ~~Jak/jak/logika//~~ Poznanie lekatskie tyczy się medycyny, widzy lekarskiej. Co to medycyna? ~~I/ta/różnica~~ Zbiór grupa nauk. Teoretycznych i praktycznych. Co nauka w ogóle. Zbiór sądów ściśle wyrażonych, uzasadnionych i systematycznie ułożonych. Należywięc przedewszystkiem zastanowić się nad uzasadnieniem naukowych sądów.

Wykład 30. stycznia 1926 odpadł, albosiem nie została jeszcze usunięta powstała w ciągu otatniego tygodnia kolizya z wykł. fizyki.

III. 6. lutego, 1926.

Nauki oparte na doświadczeniu - nie oparte na doświadczeniu. Apr. i apost. empor. i racyon.-- indukc. dedukc.- "Oparty". Dalej w skład nauki wchodzą sądy, ale one znowu oparte na pojęciach. - Co do pojęć. Descartes, Locke. Hume. Nie o pojęcia, lecz o sądy chodzi. Więc może dochodzenie sądów przy pomocy i bez pomocy doświadczenia? Ale Laverrier /: 1846:/ Archimedes. Jedak Laverrier potrzebował sprawdzenia empirycznego, Archi edes dedukcyi matematycznej. /: Przykład prostszy: Dochodzimy rozumowaniem do przekonania że wkładając kapitał w pewień interes, zyskamy na tem pewną kwotę- rozumujemy z ołówkiem w ręku. Dochodzimydoświadczeniem do przekonania, że liczby których suma poprzecnz jest 3, są przez trzy podzielne - 3,6,9,12 , 15, 18, 21, 24 etc:/ Więc nie o dochodzenie, lecz o uzsadnienia sądów w chodzi. Odwołanie się jako do ostatecznej instancyi do doświadczenia i do czegoś innego, co aksyomatów, defi icyj. - Doświadczenie znaczy to spostrzeganie. Doświadcznie /: sądy spostreżeoniowe:/ i aksyomaty nie bywają już uzasadnione. Sprawa usystemizowania nauki Protai archai. Pierwotne założenia. - Nauki dedukcyjne i indukcyjne Pewn i prawdopodobne. O faktach i przedmiotach idealnych. -

IV. 13. lutego, 1926. V. 20. II. 926 10 3

Rekapitulacua. Pewność w naukach apriorycznych, pradopodibieństwo w empirycznych. Przedmioty idealne i fakty. Rzeczy i przebiegi. - W naukach em emp. twierdzenia bądź jednostkowe, bądź ogólne. Doniosłość jednostkowoych. Właścii doświadczenie. Wielożnacznoć tego wyrazu. Stąd nie mieszać ~~zø/spø/~~ empiryczny i eksperymentalny. Doświadczenie zewnętrzne i wewnętrzne. Zawxze niem zdobyway przedewszystkiem sądy jednostkowe. Potrzeba sądśw ogólnych. Pozwalają wychodzić poza doświadcznie. Znaczenie biobogiczne przewidywania. Exspectatio casuum similium drogą kojarzenia. Dzieci i zwierzęta, instnkt. - Wyjście poza doświadzenie jednak nietyoko w przyszłość, lec także w przeszłość. Tu pamięć. Ale własna i cudza niezawsze wystarcza, nadto złudna. Kontrolujemy i rozszerzamy rozumowaniem. A nawet w odległe w tem lub owem znaczeniu dziedziny teraźniejszości wychodzi poza doświadczenie /: N.p. co się dzieje ~~dzieje~~ teraz w organiźmie chorego: czy jest czy niem a tam tumoru?:/ Więc w trzech kierunkach poza właściwe doświadczebie wychodzimy. To możliwe tylo dzięki sądom ogólnym - przynajmniej, gdy chodzi o naukę, bo kto wierzu w przeczucia lub t.p. ma inne drogi. Ale sądy ogólne tylkowtedy coś warte, gdy są należycie uzasadnione, exspectatio casuum similium nauce nie wtsracza

Doświadczenie : I. Suma wiedzy, nabytej osobiście, nie zaczerpniętej od innych czy to ustnie, czy to z książek lub t.p. jednem słowem suma wiedzy, opartej na własnych spostrzeżeniach.

II.a Spostrzeżenia, nasuwające się nam według czasu i okoliczności, czynione przygodnie.

b. Spostrzeżenia czynione w warunkach przez nas wyznaczonych dowolnie - eksperyment.

Mówi się nadto o doświadczniu w tem n.p. związku: Pan Bóg zesłał na niego ciężkie doświadczenie.

VI. 27. lutego, 1926. poniżej VII. 6. matca 1926. 11 4

Aby dojść do sądów ogólnych, trzeba wyjść od sądów jednostkowych, które stwierdzają faktyjednostkowe. To znaczy, stwierdzają wygląd jakiejś rzeczy, przebiedg jakiegoś zjawiska , stosunki pewne zachdzące między rzeczami i zjawiskami, oraz między rzeczami i zjawiskami. /: Między rzeczami, że zna hodzą się oboksiebie pewn mierały w ziemi, pewne narządy w organiźmie n.p. pewne ~~uwz~~/ uzębienie z ~~p~~etraktem pokarmowym pewnego rodzaju . Między zjawiskami: krążenie i odychania, razem występują, po sobie podrażnienie i skurcz mięśnia, . Między rzeczami i zjawiskami: Mięsień i skurcz, ~~z~~ Gruczoł i wydzielanie etc - stosunk współistnienia, następstwa, zetknięcia w przestzreni czyli juxtapozycyi. Podobieństwa, stosunki wielkości, trwania dłuższego i krótszego etc. :/ Ale nie zadowalamy się jednym sądem o każdej zeczy, o każdem zjawisku. chcemy mieć ich jaknajwięcej. Dążymy do opisu. Wyliczenie cech jaknajliczniejszych dostrzegalnych. W tym celu musimy oglądać i obserwować. Wyjaśnić co to znacy w przeciwieństwie do spostrzegania. Niekiedy skazani jesteśmy na spostrzeganie. /: Błyskawica, wskplozya, wszystkie fakty psychiczne, gdzie nadto tylko jedna osoba może ~~obserje~~ spstrzegać. Rada na to: Niekiedy fotografia, fonorgaficzna płyta utrwalająca. Aparaty rejes rujące, jak seismografy. Ale te aparaty majp jeszcze inne znaczenie, mia-

VII. 6/3 926

nowicie uwydatnienia szczegóów, któreby bez nich uszy uwagi, nie dałyby się jąć, albo bo są za drobe, albo z innych powodów, bo n.p. niemoże nik nikt ciągle obserwować. Krzywa tętnienia , oddechowa, tk jak zapisujemy O ile chodzi o rzeczy mamy znowu przyfządy takie jak mikrosop, teleskop krzywą ciś ienia powierza, temepratury etc. ~~Wkraczamy tym spsoboem w dziedziną eksperymentu, który się jak wiemy, przeciwstwia praygodnemu spostrzeganiu, i - jak możemy teraz powiedze, także przygodnemu obserwowaniu~~ Ale to często ni wsstarcza, ~~Trzeba dokoać zmian na samym przedmiocie obserwacyi: Preparowaie, eksperymentowanie.~~ Otó stosowanie przyrządych, aparatów w celu uzyskania opisu rzeczy lub faktu łączy się niekiedy z ~~obsereacyą w znaczeniu ścyl~~ eksperymentem. Musimy stworzyć warunki. Nie przygodne spostrzegania an nawet obserwowanie tego co i jak nam się przydarza, lecz obserwowania zjawiska, odbywającego się w warunkach dla obserwacyi i posułgiwania się przy niej narzędziami pomocniczemi najstosowniejszych. Ale nie trzeba myśleć, by ekspeyemnt tylko przy stosowaniu narzędi naukowycy zachodził. Istotą jego jest to, ze 1. wyołujemy fakt w dowolnym czasie, 2. w dowol ych - w pewnych granicach warunakach, wywierając wpływ na jego prebieg, na jego stosunek do innychzjawisk. Ale i bez przyrządów: Chcemy zbadać, czy pewień środek usuwa u danego chorego bole artretyczne. -- O experymencie mówi się gdy chodzi o zjawiska, przebiegi, fakty. Analogondo niego ma

my o ile chodzi o rzeczy w t. zw. preparowaniu. Uwudatnienie szczegółów, których inaczej nie moglibyśmy spostrzedz. - Widać więc, że badacz musi dokonywać nietylko penych czynności psychicznych, oglądanie, obserwowanie, lecz także pewnych czynności fizycznych, składających się na technikę naukową. Trafne pomysły w preparowaniu i eksperymentowaniu prowadzą często do ważnych odkryć.- /: Kadyi:/.

Poznawszy dokładnie i opisawszy rzecz lub zjwisko po części już w trakcie opisywania dokonujemy dalszej czynnościu umysłowej, gdyż musimy tę rzecz, to zjawisko,wcielić w całość wiedzy, którą już posiadamy. Musimy nietylko ze względu na potrzeby praktyczne /: by móc zastosować n.p. normę leczenia choroby:/ lecz także na nieprzeparte potrzeby nasze intelektualne daną rzecz, dany fakt ~~pośli~~ ~~albo~~ jeżeli on czemś dotąd nieznanym, opatrzyć nazwą i utworzyć odpowiednie pojęcie, ~~lecz//~~ ~~także~~ albo też stwie dzić że już podpada pod znane nam pojęcie i nazwę i wyazzć, że on pod to ppjęcie podpada. Co to znaczy? Najważniejsze wiadomości z teoryi pojęcia. ~~Je~~ Usralone i nieustalone pojęcia. Treść i zakres. Definicya. Ogólne i jednostkowepojęcia. Otóż podciąganie rzeczy lub faktu pod pojęcie,decyzya, pod które ppjęcie on podpada, wymaga spełnienia ~~dwóch~~ trzech warunków: Trzeba wiedzieć, z jakich cech składa się

treść pojęcia, jakie cechy posiada rzecz lub fakt, czy cechy rzeczy lub faktu są cechami, zawartemi w treści pojęcia. Tak więc to, co robi np lekarz stawiając diagnozę, jest niewątpliwie szeregeim czynności logicznych. -

VIII. 13. marca, 1926.

Taka dizgnoza zawsze, gdy podciągamy rzecz lub fakt pod nazwę i pojęcie. Ponieważ to są pojęcia ogólne, więc stąd od razu można mówić mnsstwo o tak podciągnitej rzeczy, tak podciągnitym fakcie. Właśnie dzięki sądom ogólnym. Każdy sąd ogólny można uważać za prawo, w najsserszemznaczeniu. Pr Wielożnaczność wyrazu prawo. Prawo przyrody. Stwierdza stałe związki, współistnienia lub następstwa. pozytywne albo negatywne. Ale stałość ta suponuje konieczność, resp. niemożliwość. Prawa/czyst i niemożliwość Konieczność w logice /: w matematyce:/ i w naukach empirycznych. Stosunek racyi i następstwa, stosunek przyczynowy. Zawiera stosunek następstwa czasowego. Zaś współistnienie stwierdzone pewnemi prawami, sprowadza się różniweż do stosunku przyczynowego:/. Poję przyczyny i skutku. Przyczyna całkowita, częciowa, warunki i przyczyna ostateczna. - ~~Problemat powszechnego determinizmu, wolności woli, łańcuacha nieskończonego przyzyni i skutkót.w~~

Stosunek przyczynowy między A i B zachodzi, jeżeli gdy zaistnieje A, musi zaistnieć B. Warunki i przyczyna ostateczna. Warunki nuezbędne i wystarczające. Wystarczające, gdy mówimy: Jeżeli jest A, to jest B, przyczem możemy mieć na myśli przyczyneostateczną, której dołączenie się wystarcza do wywołania skutku, albo też całkowitą przyczynę. Niezbędne, gdy mówimy "tylko gdy zaistnieje A., zaistnieje B". Wtedy A nie da się niczem zastąpić. Stosunek przyczynowy jest , jak już wspomniałem, stosunkiem konieczności. Istnieją jezcze inne takie stosunki. W matematyce w logice, gdzie brak momentu czasowego. - Stosunki te należą do stosunków bądź asymetrycznych, bądź niesymetrycznych; mogą się też na stosunki niesymetryczny lub asymetryczne złożyć na jeden symetryczny. /: Z stosunkiem ognia do ciepła i ognia do świała zystosunek ciepła do świałta:/. Ewentuaąnie terzz o stosunku racyi do następstwa. Następnie: jak możemy stwierdzić że zachodzi sosunek przycynowy? Otóż rżżn metody "rozumowania". przyczynowego, mianowicie:

Naszkicowany tu powyżej wykład IX. do skutku nie doszedł. Przybywszy bowiem w sobotę 20. III. 1926 do sali wykładowej, dowieziałem się od zebranych tam w liczbie czterech studenów, że wykłady na wydziale lekarskim już zakończoni przed dwomadniami i że nie było też już 20. III.

wykładu fizyki dla medyków.

K.16

23.3.59
D.Ch.

do wstępu po części

Ad Logika dla medyków /: wedł. Biegańskiego, Logika medycyny I. wyd. 1894 II wyd. 1908. 16

Empedokles. Sextus Empiricus /: ok. 200 po Chr.:/ - Sebastyan Petrycy, um. 1626. - Teoretyczne opracowanie logiki medycyny: Oesterlen, Medicinische Logik, 1852.- Cl. Bernard : Introduction a l etude de la medicine experymentale, 1865.-Chałubiński: Metoda wynajdywania wskazań lekaskich 1874.- Zygmunt Kramsztyk: liczne arytykuły od 1882, zebranue w r. 1899 p.t. Szkice krytyczne z zakresu medycyny. Czasopismo przezeń założone: Krytyka lekarska od 1897. /: z podt. Krytyka poznania lekaskiego:/ - Biegański Logika medycyny 1894, II. wyd. 1908. - Biernacki, Istota i granica wiedzy lekaskiej 1899. Zasady poznania lekarskiego 1902.- Magnus: Kritik der medizinischen Erkenntnis 1904. - - Dzisiaj katedry historyi i filozofii medycyny Szumowski, Wrzosek, Trzebiński, Nusbaum Henryk - Czasopismo8 Archwium historyi i filozofii medycyny wychodzące w Poznaniu.